

MONIKKOVAVANSI MENETTÄNEEN PERHEEN TUKEMINEN – TIETOA AMMATTIHENKILÖSTÖLLE

Yhden tai useamman lapsen menettäminen on perheelle ehkä yksi vaikeimmista kuviteltavissa olevista kokemuksista. Siitä huolimatta se on todellisuutta, valitettavasti useammin monikkoperheissä kuin muissa perheissä.

Jos yksi tai useampi vauvoista kuolee, tulee varmistaa että koko henkilökunta tietää asiasta. On myös tärkeää, että monikkoutta ja sen ainutlaatuisuutta kunnioitetaan jokaisessa vaiheessa, esimerkiksi elossa oleviin/olevaan tulee edelleen viitata samoin kuin ennenkin eli yhtenä kolmosista eikä esimerkiksi ryhtyä puhumaan kaksosista, jos yksi kolmosista on kuollut.¹ On tärkeää huomioida monikkouteen liittyvä ainutlaatuisuus. Monikkoperhe tuntee itsensä monikkoperheeksi, vaikka osa tai kaikki monikkovauvoista ovat menehtyneet. Korvaavien muistojen luominen (valokuvat ym.) auttaa vanhempia surutyössä ja auttaa vanhempia tukemaan mahdollisia sisaruksia.

Vanhemmat, jotka menettävät kaikki monikkolapsensa, kohtaavat suuren tragedian. Samalla he saavat osakseen toisten ihmisten varauksettoman sympatian. Ympäristön asenteet voivat kuitenkin olla hyvin ristiriitaisia, kun ”vain” yksi lapsista on kuollut. Vanhemmat, jotka surevat yhtä lasta, voidaan nähdä esimerkiksi jollakin tavoin epäkiitollisina toisesta lapsestaan. Näin on etenkin silloin kun yksi monikoista kuolee ennen syntymää tai heti ensimmäisten elinpäiviensä aikana.² Monikkovanhempien oletetaan usein surevan vähemmän kuin yksittäin syntyneen lapsen vanhempien ja sen vuoksi vanhemmat saattavat joutua kuulemaan loukkaaviakin kommentteja, kuten ’Onneksi teillä on vielä yksi terve lapsi!’ tai ’Kolme lasta olisi teettänyt todella paljon töitä’.^{3 4}

Tilanne, jossa osa monikoista jää eloon ja osa kuolee, on vanhemmille hyvin ristiriitainen. Vanhemmista voi tuntua lähes mahdottomalta iloita eloonjäävästä lapsesta surressaan kuollutta lasta. Vanhempi, joka menettää yhden monikoistaan joko raskauden aikana tai myöhemmin, kärsii kaksinkertaisen menetyksen. Hän ei ainoastaan menetä lastaan, vaan myös kokemuksen siitä että on saavuttanut jotain ainutkertaista saadessaan monikot.² Lisäksi vanhemmat surevat myös elossa olevan/olevien lasten surua sisaruksen menettämisestä. Vanhempia mietityttää miten selviytyjäkaksonen/kolmoslapsi tulee suhtautumaan asiaan? Miten ja milloin kerromme siitä hänelle? Mitä jälkiä erilainen monikkous mahdollisesti jättää lapseen?

Kun molemmat vauvat syntyvät elävinä, mutta toinen tulee todennäköisesti kuolemaan, vanhempia tulisi rohkaista viettämään mahdollisimman paljon aikaa sairaan lapsensa kanssa, jopa enemmän kuin terveeseen. Surutyön edetessä monet vanhemmat ovat kiitollisia siitä, että he ovat saaneet viettää vähäisenkin ajan kuolevan tai kuolleen lapsensa kanssa ja saaneet arvokkaita muistoja lapsestaan.

Monikkolapsensa menettäneen perheen tukeminen – tietoa ammattihenkilöstölle

Vauvojen tulisi myös saada viettää aikaa yhdessä niin kauan kuin sille ei ole mitään lääketieteellistä estettä. Eloon jääneelle voi näin ollen myöhemmin kertoa tuosta läheisyydestä sisaruksensa kanssa, ja jos mahdollista, tilannetta voi myös valokuvata tai videoida.²

Kaksosten kohdalla menetellään usein niin, että huomio keskitetään eloonjääneeseen lapseen. Mutta jos äiti pakotetaan keskittymään eloon jääneeseen huomioimatta kuollutta kaksosta, hän voi alkaa idealisoida kuollutta ja suorastaan vieraannuttaa itsensä elossa olevasta vauvasta. Vauvan normaali itkeminen, syömiskäyttäytyminen tai levottomuus voi ärsyttää äitiä kohtuuttomasti, ja hän voi kokea lapsen rankaisevan häntä. Jotkut vanhemmat ovat syyllistyneet lapsen pahoinpitelyyn tällaisissa tilanteissa².

Äidit saattavat tuntea häpeää tai syyllisyyttä siitä, että olisivat jollain tavoin itse vastuussa vauvan kuolemasta. Äiti voi tuntea syyllisyyttä esimerkiksi siitä, että hän on kokenut raskausajan vaikeana. Syyllisyyttä voi liittyä myös tilanteeseen, jossa raskautta on edeltänyt vuosien lapsettomuus ja raskaus on alkanut hedelmöityshoidoilla. Käytettyyn hoitomuotoon on saattanut sisältyä monikkoraskauden mahdollisuus ja perhe on ollut mukana päättämässä hoidosta. Mikäli raskaus päättyykin yhden lapsen tai kaikkien lasten menetykseen, vanhemmat voivat syyllistää itseään kuolemasta. Vain rohkaisemalla vanhempia puhumaan lapsestaan, voi normaali suruprosessi käynnistyä. (Ks.².)

Vanhempien ensimmäiset toipumiskysymykset ovat miksi - kysymyksiä. Miksi kävi näin? Mitä olen syönyt, tehnyt, ajatellut? Tässä vaiheessa hoitohenkilökunta voi tehdä paljon kertomalla sen, mitä tietää, vaikka se olisi kuinka vähäistä. On tärkeää, että vanhemmat saavat kysyä kaikki kysymykset, jotka heitä askarruttavat ja jotka heidän mieleensä vain juolahtavat. Vaikka edes lääketieteen ammattilaisilla ei aina ole vastauksia näihin kysymyksiin, on hyvin tärkeää, että vanhemmat voivat luottaa siihen, että kaikki mahdollinen tehdään näiden vastauksien löytämiseksi.⁴

Saadakseen suremisprosessin käyntiin, vanhemman tulisi aluksi erottaa mielessään monikot toisistaan niin selkeästi kuin mahdollista. Kuolleen lapsen näkeminen ja käsittely auttaa suuresti tunnistamaan tämän omaksi yksilökseen.

Myös korvaavien muistojen luominen kuolleesta lapsesta auttaa prosessissa. Valokuvia kannattaisi aina ottaa, mieluiten kaikista lapsista yhdessä. Tämä olisi hyvä tehdä, vaikka vanhemmat eivät juuri sillä hetkellä osoittaisi siihen kiinnostusta. Mikäli yhteisiä kuvia ei ole otettu, erillisiä kuvia voi yhdistää myöhemmin.² Joillekin vanhemmille kuvien katsominen alussa on liian raskasta, mutta kuvien katselu auttaa myöhemmin. Kuvilla on merkitystä myös niille läheisille ihmisille, jotka eivät ehtineet vauvaa nähdä, etenkin tuleville sisaruksille.⁵

Sairaalan henkilökunta voi myös ehdottaa, että lapsesta painetaan käden- tai jalanjäljen muistoksi. On tärkeää, että kuolleena syntyneellekin vauvalle annetaan nimi, vaikka vain sen vuoksi, että eloon jääneen lapsen olisi myöhemmin helpompi puhua hänestä. Nimi auttaa myös muita asianosaisia menehtyneen muistelemisessa.²

Monikkolapsensa menettäneen perheen tukeminen – tietoa ammattihenkilöstölle

---

Vanhemmille tulee kertoa, että on parempi jos eloonjäänyt/eloonjääneet lapset saavat tietää alusta alkaen olevansa kaksos-/kolmos-/neloslapsi⁶.

- arjen tekeminen mahdollisimman yksinkertaiseksi ja arkirutiinien palauttaminen
- ajan antaminen itkemiselle ja tunteiden koko kirjon läpikäymiselle
- yhteydenpito ystäviin, sukulaisiin tai ammattiauttajaan. Kaikenlaisen avun vastaanottaminen sekä avun hankkiminen jos elossa olevien vauvojen hoitaminen tuntuu raskaalta Yhteydenpitoa ei voi jättää perheen varaan, vaan yhteydenpidon pitäisi olla toisin päin. Vanhemmat eivät aina jaksa.
- puhuminen synnytyksestä ja menehtynyttä vauvaa/vauvoja koskevista suunnitelmista
- avun hakeminen jos pelkää eloon jääneen vauvan kuolemaa tai pelkää vahingoittavansa eloon jäänyttä vauvaa
- osallistuminen lapsensa menettäneiden tukiryhmän kokoontumisiin/keskusteluryhmiin
- oppaiden ja toisten henkilökohtaisten kokemusten lukeminen
- sen hyväksyminen, että suru ja jopa masennus voivat kestää vuosiakin
- puhuminen vauvan/vauvojen kuolemasta vanhempien sisarusten kanssa
- vauvan/vauvojen nimien käyttäminen heistä puhuessa
- kuolleen vauvan syntymäpäivän muistaminen

Tarvittaessa vanhemmat voi ohjata jatkohoitoon ammattiauttajan luo, tiedustella tukea Käpy - Lapsikuolemaperheet ry:stä ja Suomen Monikkoperheet ry:stä sekä antaa näiden yhdistysten yhteystiedot. On myös hyvä muistaa on, että suru nousee tyyppisesti uudelleen pintaan mahdollisten uusien raskauksien myötä vaikka menetyksestä olisi jo kauankin aikaa.

Teksti: Maarit Kivikko, Kati Kokko ja Ulla Kumpula

Teksti on pääpiirteissään aiemmin julkaistu oppaassa *Asiakkaana monikkoperhe. Toim. Ulla Kumpula. Suomen Monikkoperheet ry. 2004*. Aineiston tekstiin on kerännyt Kati Kokko.

Lähteet:

- ¹ Bryan, E.M., Denton, J. & Hallett, F. 1997. Multiple Pregnancy. Guidelines for Professionals. London: The Multiple Births Foundation.
- ² Bryan, E.M. 1999. The death of a twin. Teoksessa A.C. Sandbank (toim.) Twin and triplet psychology. A professional guide to working with multiples. London: Routledge, 186-200.
- ³ Swanson, P.B., Pearsall-Jones, J. & Hay, D.A. 2002. How mothers cope with the death of a twin or higher multiple. Twin research, 5, (3), 156-164.
- ⁴ The Multiple Births Foundation 2000b. When a Twin or Triplet Dies. A booklet for bereaved parents and twins. London: MBF.
- ⁵ Väisänen, L. 1999. Lapsen menetykset. Perheen suru ja toipuminen. Helsinki: Kirjapaja.
- ⁶ Bryan, E. & Hallett, F. 1997. Bereavement. Guidelines for Professionals. London: MBF.